

S.D.=0.52) ส่วนข้อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความเป็นไปได้ของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในการจัดทำโครงการ และกิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาครู ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.61) และความสอดคล้องของกลยุทธ์กับองค์ประกอบการกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x}=4.20$, S.D.=0.68)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 175 คน จากนั้นสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูต้นแบบหรือครูดีเด่นที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานและอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 8 คน การสนทนากลุ่มจำนวน 14 คน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินกลยุทธ์จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยขอการเสนอการสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

5.1.1 จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพเป็นจริงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความศรัทธาในตนเองและวิชาชีพครู ด้านความเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้านความเป็นกัลยาณมิตรในวิถีแห่งความเป็นครู ด้านปฏิบัติตนและงานในหน้าที่ครู ด้านเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาและชุมชนอย่างสร้างสรรค์

5.1.2 แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มีดังนี้

(1) การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาชีพครู สิ่งแรกที่ต้องพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นครู ปลูกฝังความเป็นครู เข้าใจในบทบาทหน้าที่ครูก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงส่งเสริมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ครูในการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนและกระบวนการตามหลักวิชาโดยมุ่งเน้นให้เข้าใจความสำคัญของวิชาที่เรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบผ่านประสบการณ์หรือใช้กรณีศึกษา รวมทั้งการพัฒนาตนเองตามหลักวิชาเพื่อเพิ่มเติมจนทำให้นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างยั่งยืนได้ พร้อมกับเชิญอาจารย์พิเศษในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่เป็นต้นแบบของวิชาชีพครูมาพัฒนานักศึกษาในภาคปฏิบัติ รวมทั้งจำนวนนักศึกษาควรมีอัตราสัดส่วนที่เหมาะสมกับอาจารย์ผู้สอน

(2) การจัดการเรียนการสอนวิชาเอกในแต่ละโปรแกรมวิชาการจัดการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจบทบาทและความเป็นครู เตรียมวางแผนการสอนแล้วถ่ายทอดความรู้ หลักการตามหลักสูตรที่กำหนด เน้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่เข้มข้น เน้นให้นักศึกษาเรียนรู้และสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติ ใช้เรียนรู้แบบร่วมมือที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูอยู่ในสิ่งแวดล้อมบรรยากาศที่มีลักษณะ และธรรมชาติเป็นพลวัตให้เกิดการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ในวิชาเอกอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัว เกิดจิตใฝ่รู้ ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีวิจารณญาณติดตามความก้าวหน้าของศาสตร์นั้นได้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในวิชาชีพจะนำไปใช้ประกอบการ เรียนรู้ในสถานการณ์จริงอย่างมีอ อาชีพด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้จากการสอน และมีเทคนิคการสอนที่ หลากหลาย

(3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และคณะครู ศาสตราจารย์ต้องเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในการตั้งจุดประสงค์ให้ชัดเจนนักศึกษาเข้าใจจุดประสงค์ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้วิชาความรู้ที่เรียนมา ทดลองสอนเต็มรูปแบบตามหลักวิชา โดยการประเมินร่วมกัน การประเมินอย่างต่อเนื่องจะให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญ มีจิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพ รวมทั้งควร ใช้แนวทาง Coaching และ Mentoring เป็นกลวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนา การจะส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูได้ดีนั้นต้องเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ครูพี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในการครองคน ครองตน และครองงาน แนะนำศึกษาให้มีความรู้ ประสบการณ์ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี ต่อการเป็นครูมืออาชีพ

(4) การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์จิตวิญญาณความเป็นครู แนวทางของการจัดกิจกรรมควรเน้น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมความเป็นครูและมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครู เป็น หลัก จะทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนัก เข้าใจ และเกิดจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วจะสามารถถ่ายทอด ออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมใดก็ตามจะต้องมีวัตถุประสงค์และกระบวนการที่สอดคล้อง กันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามสมรรถนะและทักษะที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมเสริมความรู้ ทฤษฎี กิจกรรมเสริมความรู้ปฏิบัติ กิจกรรมเสริมการค้นคว้าและการวิจัย จรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมนุษย์สัมพันธ์โดยเน้นให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมมีการประเมินผลจะทำให้นักศึกษาเข้าร่วมอย่าง จริงจัง

5.1.3 กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพ มีกลยุทธ์หลักของการพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครูให้เข้าถึงแก่นแท้ของจิต วิญญาณความเป็นครูวิชาชีพ 2) สร้างสรรค์ออกแบบการเรียนการสอนวิชาเอกให้มีความเป็นเลิศในความเป็น ครูและวิชาการ 3) ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นแนวทางสร้างความแข็งแกร่งในจิตวิญญาณ ความเป็นครูอย่างสมบูรณ์และมีอัตลักษณ์ และ 4) ปรับปรุงระบบและกลไกการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ จิตวิญญาณความเป็นครู

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลจำแนกตามผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

5.2.1 จิตวิญญาณของความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพเป็นจริงของจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตครูของคณะครุศาสตร์ ได้เห็นความสำคัญกับการพัฒนาให้นักศึกษาครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครูเกี่ยวกับความรู้และสมรรถนะในด้านความเป็นครู ในการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานครุสภา, 2556 : 1) ประกอบกับจิตวิญญาณความเป็นครูยังเป็นคุณลักษณะของบุคคลในการมีจิตที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ประกอบด้วย การปฏิบัติตนตามหน้าที่ครู การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์และการเสียสละในงานครู (ณัฐภรณ์ หลาวทองและปิยะวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553 :37) หากพิจารณาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาครูเป็นรายด้าน พบว่า มีจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความศรัทธาในตนเองและวิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากบุคคลมีความเชื่อมั่นศรัทธาในตนเองจะทำให้เกิดพลังกำลังใจที่จะดำเนินงานและดำเนินชีวิตให้ผ่านพ้นอุปสรรคจนประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ ดังเช่น กิตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2558 :41) ได้ศึกษาองค์ประกอบและจิตวิญญาณความเป็นครูพบองค์ประกอบหนึ่ง คือ องค์ประกอบด้านความรัก ศรัทธาในวิชาชีพ ประกอบด้วยมีความรักในวิชาชีพครูยิ่งกว่าวิชาชีพใด มีความศรัทธาในวิชาชีพครูมากกว่าวิชาอื่น และมีความมุ่งมั่นตั้งใจมาเป็นครูเป็นอันดับแรก ส่วนด้านเป็นกัลยาณมิตรในวิถีแห่งความเป็นครูมีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะของครูที่ดีตามหลักพุทธธรรมที่เรียกว่ากัลยาณมิตรธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะทำให้ครูเป็นผู้มีความเมตตา อุดมหนักแน่น ในคุณงามความดี หลักเหตุและผล เป็นแบบอย่างที่ดีช่วยให้ศิษย์ได้เรียนรู้ และประพฤติตนเป็นคนดี สำหรับการปฏิบัติตนและงานในหน้าที่ครูนั้นอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในส่วนของจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการเป็นครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และนักศึกษาครูได้ให้ความสำคัญและร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งตามบทบาทหน้าที่ ภาระงานครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2554 :1) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นครูเพื่อศิษย์ ครูต้องมีทักษะใหม่ๆที่แตกต่างไปจากเดิม ได้แก่ ใช้ทักษะการจัดการความรู้ มีการวินิจฉัยเพื่อทำความเข้าใจ และเข้าใจศิษย์ ออกแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และชุมชนนักปฏิบัติเพื่อเรียนรู้ทักษะการเป็นครู

5.2.2 แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ควรจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะต้องมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกทำกิจกรรมในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูควบคู่ไปด้วยอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่เข้มข้น เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพ อยู่ในสิ่งแวดล้อมบรรยากาศ ที่มีลักษณะธรรมชาติเป็นพลวัต ทำให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ในวิชาเอกนั้นได้อย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวเกิดจิตใฝ่รู้ ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีวิจรรณญาณติดตามความก้าวหน้าของศาสตร์นั้นได้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในวิชาชีพที่จะนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงอย่างมืออาชีพ ในส่วนการพัฒนาจิตวิญญาณ

นี้ ธวัชชัย เพ็งพินิจ(2558:1) ได้เสนอการพัฒนาจิตวิญญาณที่จะช่วยในการเสริมสร้างความดีอันเจริญงอกงาม ให้มีต่อบุคคลอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องมีความเจริญและสมดุลทั้งด้านความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา เกิดจากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ พินิจพิจารณาสร้างความรู้ให้มีขึ้นในตนเอง ส่วนความฉลาดทางอารมณ์นั้นเกิดจากการฝึกฝนและพัฒนาภายในตัวตนของบุคคล ซึ่งคนที่มีความเฉลียวฉลาดทางปัญญาสูงหรือมีอัจฉริยภาพเพียงอย่างเดียว นั้น อาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ เพราะภาวะสังคมที่เป็นพิษทำให้จิตใจคนแปรเปลี่ยนไป สมองเฉื่อยชา ไม่รู้จักจัดระบบให้กับตัวเองทั้งนี้คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตความฉลาดทางอารมณ์มักจะนำความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา ดังนั้นในความเป็นครูทั้งสองนี้ต้องสมดุลกัน มิฉะนั้นจะเป็นไปได้ยากที่จะพัฒนาผู้อื่นได้ นอกจากนั้นการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู สถาบันผลิตครูพึงคำนึงถึงการพัฒนากิจการปฏิบัติหน้าที่ครูให้มีความสมบูรณ์เท่าทันวิทยาการที่เปลี่ยนไป ซึ่งพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ(2544 อ้างอิงในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2556 :45) ได้เสนอการออกแบบกระบวนการผลิตครูใหม่ควรมีนวัตกรรม โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นฐานความรู้และการวิจัยและเพิ่มเวลาการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบ Field based program ที่มีคุณภาพมาตรฐานวิชานั้นสูงตามเกณฑ์ของสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และมีความยืดหยุ่นในการตอบสนองความจำเป็นเร่งด่วนและระยะยาว มีกระบวนการผลิตที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ครูใหม่มีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ พฤติกรรมสังคม และสิ่งแวดล้อม

5.2.3 กลยุทธ์ของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ พบว่ามีกลยุทธ์หลักที่สำคัญได้แก่ กลยุทธ์การพัฒนาจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครูใน การเข้าถึงแก่นแท้ของการมีจิต วิญญาณในวิชาชีพ ซึ่งมีกลยุทธ์รอง ได้แก่ เร่งรัดการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เกี่ยวกับการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็น ครูของนักศึกษาครูและการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครู กลยุทธ์หลักสร้างสรรค์ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาเอกให้มีความเป็นเลิศในความเป็นครูและวิชาการ มีกลยุทธ์รอง ได้แก่ พัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนวิชาเอกที่ส่งเสริมการมีจิต วิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาครู ปรับปรุงกลไกและการออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์วิชาเอกและวิชาชีพครูที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูแก่ผู้เรียนอย่างกลมกลืน ซึ่งสอดคล้องกับการ นำเสนอเกี่ยวกับความต้องการของครูต่อการพัฒนาวิชาชีพภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูป การศึกษา ซึ่งสุชาติ ปาเฮ(2559:8) เห็นว่าสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาคือความสามารถในเชิงสมรรถนะเป็นฐาน ในการทำงานของวิชาชีพและในการพัฒนาวิชาชีพครู พร้อมกับสรุปถึงการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีแห่งมลรัฐควีนส์แลนด์ พบประเด็นสำคัญที่ครูไทยมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนา ได้แก่ ในด้าน รูปแบบขององค์ความรู้แนวใหม่เป็นตัวอย่างใหม่ๆ ที่จะส่งผลสำเร็จต่อการเรียนรู้ครูต้องได้รับทักษะความรู้ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะนำไปจัดกระบวนการเรียนการสอน และในขณะเดียวกันครูต้องมีความสามารถที่จะ จำแนกองค์ความรู้ใหม่ๆ เหล่านั้นเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนการสอนอีกด้วย รวมทั้งการสอน ในเชิงบูรณาการนั้นครูต้องการเพิ่มเติมและขยายขอบข่ายแนวคิดในการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้มีความ ลึกซึ้งมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งในลักษณะบูรณาการแบบรายวิชาหรือแบบสหวิชา

นอกจากนั้นยังมีกลยุทธ์หลัก คือ ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นแนวทางสร้างความ แข็งแกร่งในจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีกลยุทธ์รองได้แก่ พัฒนาระบบสารสนเทศผ่านสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การนิเทศ ที่ส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในขณะที่กลยุทธ์หลักปรับปรุงระบบและกลไกการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์จิตวิญญาณความเป็นครูทั้งในและนอกสถาบันผลิตครู มีกลยุทธ์รองที่น่าสนใจ คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูทั้งในและนอกสถาบันการผลิตครู ซึ่งแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูจากกล ยุทธ์ ดังกล่าว สอดคล้องกับปัจจัยส่งเสริมการทำหน้าที่ของครูให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งภาสกร เรืองรอง และคณะ (2557 :201) ประกอบด้วยการอบรม แลกเปลี่ยน และสร้างเครือข่ายความรู้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบ Professional learning community เพื่อรวมกันทำงานเป็นทีม ซึ่งอาจอยู่ภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ไม่จำกัดเพียงวิชาการสอนของตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถเรียนรู้วิธีสอนอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาตนเองด้านไอซีทียังเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมของการทำงานเป็นทีมของครูให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้นและยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) จากการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ พบว่า ด้านความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาและชุมชนอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้น คณะครุศาสตร์ควรสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และชุมชนในการออกแบบและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนานักศึกษาครูทุกชั้นปีให้เกิดจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสังคม ความเป็นผู้นำทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

(2) จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ พบว่า สิ่งแรกที่จำเป็นต้องพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู คือการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ครูก่อน ดังนั้นคณะครุศาสตร์ควรจัดกิจกรรมในลักษณะเข้าค่ายสร้างอุดมการณ์ รักศรัทธาในวิชาชีพครู เข้าใจบทบาทหน้าที่ครูในสาขาวิชาต่างๆ โดยการถ่ายทอดจากครูผู้เสียสละและมีอุดมการณ์ความเป็นครู รวมทั้งจากรุ่นพี่และเครือข่ายวิชาชีพครู

(3) จากการศึกษาผลกระทบการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์ พบว่า มีกลยุทธ์ปรับปรุงระบบและกลไกการออกแบบการเรียนการสอนให้มีการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์วิชาเอกและวิชาชีพครูรวมทั้งสร้างสรรค์รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา ดังนั้น คณะครุศาสตร์ควรจัดพัฒนาศักยภาพคณาจารย์ในด้านนวัตกรรมและทักษะการจัดการเรียนการสอนที่สะท้อนสู่การสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูแก่นักศึกษา รวมทั้งการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์ และโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ให้มีความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่บนพื้นฐานของการเป็นครูที่มีจิตวิญญาณในวิชาชีพด้วยการปฏิบัติอย่างมีความสุข

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะไปเสริมเติมเต็มการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา ดังนี้

- (1) การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การในการเป็นองค์การแห่งการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างมืออาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
- (2) นวัตกรรมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่บ่มเพาะความเป็นครูที่มีจิตวิญญาณในวิชาชีพสู่อัตลักษณ์ของการเป็นครูต้นแบบของสังคม สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานคร
- (3) การพัฒนาพลังภาคีเครือข่ายการจัดการความรู้ของสถาบันผลิตครูในการออกแบบและสร้างระบบและกลไกในการจัดการเรียนการสอนสาขาการศึกษาสู่การผลิตครูดีในศตวรรษที่ 21